

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาสาสมัครหมู่บ้านป่าไม้ (Forest Village) ในโครงการพัฒนาป่าไม้เขาค้อ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 138 ราย โดยผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดได้เพียง 126 ราย ทั้งนี้เนื่องจาก เกษตรกรผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาสาสมัครหมู่บ้านป่าไม้จำนวน 12 ราย อยู่ในระหว่างการถูกพิจารณาเพิกถอนสิทธิการเป็นสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้ และสิทธิทำกินภายในโครงการพัฒนาป่าไม้เขาค้อ โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกในหมู่บ้านป่าไม้ทั้งหมด แบ่งออกตามพื้นที่ต่าง ๆ จำนวน 3 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่บ้านป่าไม้ที่ 1 และ 2 ตั้งอยู่หลังบ้านริมสีม่วง บริเวณเขาค้อมแน ตำบลริมสีม่วง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

หมู่บ้านป่าไม้ที่ 1 มีเกษตรกรจำนวน 48 ราย

หมู่บ้านป่าไม้ที่ 2 มีเกษตรกรจำนวน 50 ราย

หมู่บ้านป่าไม้ที่ 3 ตั้งอยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 9-13 เส้นทางสายบึงน้ำเต้า-ทุ่งสมอ ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

หมู่บ้านป่าไม้ที่ 3 มีเกษตรกรจำนวน 40 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้น เพื่อนำไปสอบถามกับเกษตรกรผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาสาสมัครหมู่บ้านป่าไม้ ในโครงการพัฒนาป่าไม้เขาค้อ โดยแบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางด้านป่าไม้ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ประสบการณ์ในการฝึกอบรม และลักษณะการเป็นผู้นำของเกษตรกร ซึ่งในส่วนของลักษณะการเป็นผู้นำของเกษตรกร ประกอบด้วย คำถามที่เกี่ยวกับลักษณะการเป็นผู้นำ เป็นคำถามปลายเปิด แต่ละข้อจะให้เลือกตอบว่า เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย ให้คะแนนสำหรับคำตอบที่ถูกต้อง 1 คะแนน และไม่ให้คะแนนเมื่อตอบผิด คำถามที่ใช้ประกอบด้วย ข้อความเชิงบวก (Positive statement) 6 ข้อความ และข้อความเชิงลบ (Negative statement) 6 ข้อความ

สำหรับการให้คะแนน แบ่งตามลักษณะของข้อความว่าเป็นแบบเชิงบวกหรือเชิงลบ ดังนี้

ข้อความ	ลักษณะข้อความ	
	เชิงบวก	เชิงลบ
	คะแนน	คะแนน
เห็นด้วย	1	0
ไม่เห็นด้วย	0	1

คะแนนในส่วนของลักษณะการเป็นผู้นำ มีคะแนนเต็ม 12 คะแนน นำคะแนนลักษณะการเป็นผู้นำที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรมารวมคะแนนของแต่ละคน ต่อจากนั้นนำคะแนนมาจัดระดับลักษณะการเป็นผู้นำของเกษตรกร โดยใช้หลักเกณฑ์ว่า เกษตรกรที่มีคะแนนลักษณะการเป็นผู้นำสูงกว่าระดับคะแนนเฉลี่ย (Mean) ขึ้นไป เป็นผู้ที่มีระดับของลักษณะการเป็นผู้นำสูง ส่วนเกษตรกรที่มีคะแนนลักษณะการเป็นผู้นำต่ำกว่าหรือเท่ากับระดับคะแนนเฉลี่ย เป็นผู้ที่มีระดับของลักษณะการเป็นผู้นำต่ำ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการยอมรับการปลูกป่าชุมชน ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาป่าไม้เขาค้อ ในเรื่องของการเตรียมพื้นที่ การปลูกต้นไม้ และการบำรุงดูแลรักษา ลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายเปิด โดยเป็นข้อความประเภทเชิงบวก

(Positive Statement) 11 ข้อความ ประกอบด้วยข้อความข้อที่ 1, 2, 4, 6, 7, 10, 11, 14, 18, 19, 21 และข้อความประเภทเชิงลบ (Negative Statement) 11 ข้อความ ประกอบด้วยข้อความข้อที่ 3, 5, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 20 และ 22

สำหรับการให้คะแนน แบ่งตามลักษณะการยอมรับในการปฏิบัติของเกษตรกร ทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ ดังนี้

ลักษณะการปฏิบัติของเกษตรกร	ลักษณะข้อความ	
	เชิงบวก	เชิงลบ
ยอมรับการปฏิบัติทุกครั้ง	3	0
ยอมรับการปฏิบัติบ่อยครั้ง	2	1
ยอมรับการปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	1	2
ไม่เคยยอมรับการปฏิบัติ	0	3

คะแนนในส่วนของการยอมรับการปลูกป่าชุมชน มีคะแนนเต็ม 66 คะแนน นำคะแนนการยอมรับในการปฏิบัติของเกษตรกรแต่ละคนมาปรับเป็นระดับการยอมรับของเกษตรกร โดยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentiles) ที่ 33 และเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 66 เป็นเกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนน ได้ดังนี้

คะแนน 0-48 คะแนน มีการยอมรับการปฏิบัติในระดับต่ำ

คะแนน 49-53 คะแนน มีการยอมรับการปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนน 54-66 คะแนน มีการยอมรับการปฏิบัติในระดับสูง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชนในเรื่องของการเตรียมพื้นที่ การปลูก การบำรุงดูแลรักษา และอื่น ๆ

การทดสอบแบบสัมภาษณ์

เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรง และทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น เป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาของผู้วิจัยเพื่อช่วยตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่อง จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุงตามที่ได้รับคำแนะนำ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรผู้มีประสบการณ์ในการปลูกป่าชุมชน ในพื้นที่ตำบลสะเตาะพง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 20 คน โดยทำการทดสอบเพียงครั้งเดียวในส่วนคำถามที่เกี่ยวกับการยอมรับการปลูกป่าชุมชน แล้วนำมาทำการทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาความเชื่อมั่นแบบแบ่งครึ่ง (Split-Half Method) โดยนำแบบสัมภาษณ์ในส่วนของการยอมรับการปลูกป่าชุมชนมาแบ่งครึ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของข้อดี (x) และส่วนของข้อคู่ (y) รวมคะแนนเฉพาะข้อดี และข้อคู่ของแต่ละคน แล้วนำคะแนนที่ได้จากแต่ละส่วนมาคำนวณหาค่าสหสัมพันธ์ด้วยวิธี Pearson Product Moment Correlation ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ที่ได้เป็นค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ครึ่งฉบับ ดังนั้นจึงต้องหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับด้วยการนำค่า r_{xy} ที่ได้ไปใส่สูตร Spearman - Brown (บุญธรรม, 2531 : 171) ซึ่งปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ 0.80 (ผลการทดสอบปรากฏในภาคผนวก)

การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกป่าชุมชน ซึ่งจัดทำโดยโครงการพัฒนาป่าไม้ เขาค้อ หน่วยงานของกรมป่าไม้ ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสัมภาษณ์สอบถามกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมาตรวจสอบความเรียบร้อย แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลโดยนำข้อมูลมาลงรหัส และจัดบันทึกตารางลงรหัส (Data Coding Form) เพื่อเตรียมวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science, SPSS) ซึ่งประกอบด้วยสถิติที่ใช้ คือ

1. ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum) ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

2. ใช้ค่าไค สแควร์ (Chi-Square Test) ในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา และลักษณะการเป็นผู้นำ กับตัวแปรตาม คือ การยอมรับปลูกป่าชุมชน ทั้งนี้เพราะตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษา และลักษณะการเป็นผู้นำ มีระดับของการวัดตัวแปร (Level of Measurement) เป็นมาตรา (Scale) อยู่ในระดับมาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตราเรียงอันดับ (Ordinal Scale) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้สถิติที่ไม่ใช้พารามิเตอร์ (Nonparametric Statistic) โดยใช้ค่าไค สแควร์ ในการวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่ม (Category) ตัวแปรดังกล่าวออกเป็น ดังนี้

ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้น ป.4 และระดับชั้น ป.4 กับกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับชั้น ป.4

ลักษณะการเป็นผู้นำ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีลักษณะการเป็นผู้นำในระดับต่ำ กับกลุ่มที่มีลักษณะการเป็นผู้นำในระดับสูง

การคำนวณค่าไค สแควร์ (Chi-Square : χ^2) คำนวณจากสูตร (สุชาติ,

$$\chi^2 = \sum \frac{(O - E)^2}{E}$$

- เมื่อ $\sum$ คือ สัญลักษณ์แสดงการรวมผลตั้งแต่ช่องแรกถึงช่องสุดท้าย
 O คือ ค่าที่ได้จากการสังเกต (Observed values)
 E คือ ค่าที่คาดหวัง (Expected values)
 χ^2 คือ ค่าของไค สแควร์

การเปรียบเทียบค่าของไค สแควร์ ที่คำนวณได้กับค่าในตาราง ต้องกำหนดอัตรา
 ของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom หรือ df) ซึ่งสามารถคำนวณได้จากสูตร

$$df = (r - 1)(c - 1)$$

- r คือ จำนวนแถวหรือจำนวนกลุ่มชั้นของตัวแปรที่อยู่ในแถวอน (row)
 c คือ จำนวนสดมภ์หรือจำนวนกลุ่มชั้นของตัวแปรที่อยู่ในแถวตั้ง (column)

นำค่าไค สแควร์ ที่ได้จากการคำนวณไปเปรียบเทียบกับค่าไค สแควร์ จากตาราง
 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ และอัตราความเป็นอิสระ (df) เดียวกัน

3. ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ อายุ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครองทำการเกษตร การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางด้านป่าไม้ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และประสบการณ์ในการฝึกอบรม กับตัวแปรตาม คือ การยอมรับการปลูกป่าชุมชน คำนวณจากสูตร

All rights reserved

$$r_{xy} = \frac{N\sum xy - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[N\sum x^2 - (\sum x)^2][N\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

โดยมีเกณฑ์การวัดระดับสหสัมพันธ์ดังนี้ (ดรณ, 2533 : 11)

ค่า r	0.80 ถึง 1.00	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
ค่า r	0.70 ถึง 0.79	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์กันมาก
ค่า r	0.30 ถึง 0.69	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
ค่า r	0.20 ถึง 0.29	หมายความว่า	มีความสัมพันธ์กันน้อย
ค่า r	0.00 ถึง 0.19	หมายความว่า	ไม่มีความสัมพันธ์กันเลย
ถ้าค่า r	เป็นลบ (-)	มีความสัมพันธ์ในทางกลับกัน	
ถ้าค่า r	เป็นบวก (+)	มีความสัมพันธ์ในทางตามกัน	